

*Світлана Володимирівна Старовойт,
кандидат історичних наук
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського*

ДЖЕРЕЛА ДО ІСТОРІЇ СЛАВІСТИКИ В ОСОБОВОМУ ФОНДІ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ І. К. БІЛОДІДА

Розглянуто склад документів особового архіву академіка І. К. Білодіда з огляду на внесок ученого в розвиток славістики в Україні. Визначено коло документів, що можуть слугувати джерелами для досліджень у галузі історії славістики і проаналізовано ступінь їхньої інформативності. Встановлено, що частина документів містить різноманітну інформацію стосовно організації славістичних досліджень в Україні, їхніх напрямів, про участь українських славістів у міжнародних славістичних форумах.

Ключові слова: І. К. Білодід, славістика, особовий архів, НАН України.

Історичне чи культурне явище, що перейшло у своєму розвитку відомий рубіж, без застережень має бути віднесене до низки самодостатніх об'єктів для дослідження. Саме таким об'єктом, на наш погляд, можуть виступати славістичні студії на теренах України і поза ними в своєму історичному розвитку. Огляду досліджень у галузі славістики, окремим славістичним форумам у своїх працях приділяли увагу О. С. Онищенко, Г. П. Півторак, Т. Б. Лукінова, Ю. Л. Булаховська, В. О. Захаржевська та інші [1, 2, 3, 4]. Пропонована стаття є спробою привернути увагу дослідників до архівного джерельного комплексу з історії славістики, зокрема до тієї його частини, що міститься в особовому фонді академіка НАН України І. К. Білодіда [5].

На початку декілька слів про самого вченого. Іван Костянтинович Білодід народився 29 серпня 1906 р. в с. Успенське (тепер – с. Успенка, Кіровоградська обл.). Випускник літературно-лінгвістичного факультету Харківського державного університету; з 1946 р. до кінця життя – співробітник і директор Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, одночасно – професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Знаний мовознавець, наукові дослідження якого присвячені історії української мови, лінгвостилістиці, загальному мовознавству, методології та історії мовознавства, лексикології, взаємозв'язку слов'янських мов. Автор понад 400 наукових праць. Відомий науковій спільноті як

організатор науки: у 1952–1957 рр. – голова Відділу суспільних наук, в 1963–1978 рр. – академік-секретар Відділення літератури, мови та мистецтвознавства АН УРСР. Протягом 1957–1962 рр. очолював Міністерство освіти УРСР.

Зараз науковий спадок вченого сприймається неоднозначно, зокрема пропагований і обґрунтований ним білінгвізм. Однак для нас постать І. К. Білодіда найперше важлива тим, що протягом 1964–1981 рр. він очолював Український комітет славистів і в його особовому архівному фонді відклалися документи, які інформують про участь вченого в славистичних студіях і як науковця, і як їхнього організатора в Україні. В загальному масиві частка цих матеріалів не дуже велика, однак серед них є низка звітів про участь у міжнародних з'їздах славистів і пленумах Міжнародного комітету славистів (МКС) і виступи на них, декілька документів, що висвітлюють діяльність Українського комітету славистів. Опосередковані дані про участь І. К. Білодіда в світових славистичних зібраннях містять біографічні документи, такі, як особові листки з обліку кадрів, анкети, автобіографії, характеристики, а його наукові інтереси в галузі славистики репрезентують доповіді на наукових славистичних форумах.

Наразі відшукати цілісний діловодний архів Українського комітету славистів нам не вдалося, тому, з позицій відтворення організації славистичного руху в Україні, найбільшу цінність у комплексі згаданих вище документів набуває виявлений у фонді вченого документ, що представляє склад комітету [6, арк. 1–2]. Згідно з наведеним переліком, до ядра, що визначало напрями славистичних досліджень в Україні, входили як представники академічних інститутів, так і представники вищих навчальних закладів. Серед перших Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні представляли директор І. К. Білодід (голова комітету), заступник директора і одночасно академік-секретар Відділення літератури, мови та мистецтвознавства АН УРСР В. М. Русанівський (заступник голови), завідувач відділу О. С. Мельничук та с. н. с. В. Т. Коломієць (члени бюро); Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка – завідувач відділу Г. Д. Вервес (заступник голови), завідувач відділу Н. Є. Крутікова (член бюро) та м. н. с. В. О. Захаржевська (вчений секретар), директор І. О. Дзевєрін та завідувач відділу Є. П. Кирилюк (члени комітету); Інститут історії – завідувачі відділів П. Т. Тронько та І. М. Мельникова (члени бюро), директор Ю. Ю. Кондуфор та заступник директора П. С. Сохань (члени комітету); Інститут археології – директор І. І. Артеменко (член комітету); Інститут суспільних наук – завідувач відділу Д. Г. Гринчишин та с. н. с. Л. Л. Гумецька (члени комітету); Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського – завідувач відділу В. А. Юзвенко (член бюро), директор С. Д. Зубков та завідувач відділу О. І. Дей (члени комітету).

Вищі навчальні заклади України в комітеті на правах членів представляли завідувачі профільних кафедр. Так, від Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка це був М. С. Зарицький, Харківського – З. С. Голубченко, Дніпропетровського – Д. Х. Баранник, Чернівецького – А. Р. Волков, Ужгородського – Й. О. Дзєндзелівський, Львівського – В. А. Моторний та К. К. Трофимович, Одеського – В. В. Фащенко. На жаль, документ недатований і, скоріше за все, не має закінчення (підставою для такого висновку є неповний перелік представників інших державних університетів України того часу). Щодо часу створення документа, то, відштовхуючись від інформації про членів комітету, можна стверджувати, що сталося це не раніше 1979 р. Швидше за все, новий склад комітету затверджувався в рамках розпочатої підготовки до IX Міжнародного з'їзду славистів, який проходив у Києві у 1983 р. Підтверджує це наявність в одній справі зі списком членів Українського комітету славистів також і переліку основних тем для розгляду на згаданому з'їзді та проекту листа до керівників наукових установ України та вищих навчальних закладів з проханням передати на розгляд комітетові затверджені вченими радами установ списки доповідей учасників майбутнього з'їзду [6, арк. 3–6].

Ще одним документом, що презентує діяльність І. К. Білодіда на посаді голови Українського комітету славистів і може слугувати джерелом для вивчення історії розвитку славистики в Україні, є його вступне слово на відкритті VIII Української славистичної конференції, що відбулася в Вінниці в 1971 р. [7]. Відкинувши частину тексту з обов'язковою для того часу даниною ідеологічним моментам і цитуванню керівників радянської держави, серед фактів матимемо такі. Конференція була присвячена питанням вивчення інтернаціональних зв'язків української культури з культурами інших слов'янських народів. Вона була одним із етапів підготовки українських славистів до VII Міжнародного конгресу славистів, що мав відбутися в Варшаві в серпні 1973 р., і завданням організаторів конференції було забезпечити широту досліджуваних слов'янських проблем з метою подальшого формування тематики доповідей майбутніх учасників конгресу.

Крім того, в цьому документі є низка цікавих фактів про співпрацю науковців-славистів академічних установ і вищих навчальних закладів України з науковцями-славістами інших країн і про розгортання славистичних досліджень в усьому світі. Зокрема, йдеться про поширення такої форми співпраці, як спільне виконання наукових досліджень з певних проблем українськими славістами і славістами зарубіжних слов'янських країн. Повідомляється про започаткування курсу історії слов'янської цивілізації в низці університетів Європи і Америки, зокрема США та Канади. Є інформація про викладання курсів української і російської мови в

університетах Франції (у Парижі і Бордо) науковцями з радянської України. Із зауваження про вчених-емігрантів, які також викладають славистичні дисципліни у вищих навчальних закладах інших європейських країн [7, арк. 6], можемо припустити, що ареал славистичних студій того часу значно ширший.

Згаданий виступ І. К. Білодіда важливий також і з точки зору дослідження слов'язнознавства поза українськими теренами. Значна його частина присвячена розповіді про пленум Міжнародного комітету славистів у Парижі 1971 р., в якому вчений брав участь як один із членів делегації Радянського комітету славистів. Серед предметів обговорення на цьому науковому форумі також була підготовка до VII Міжнародного конгресу славистів у Варшаві. І. К. Білодід інформує, що в Парижі вже було визначено попередній список виступів для виголошення, і налічував він понад 950 доповідей із різних галузей слов'язнознавчої науки. На пленумі було висловлено зауваження і побажання щодо уточнення формулювання, обсягу, характеру викладу деяких тем, запропонованих національними комітетами, та прийнято рішення перенести на наступний пленум МКС, що мав відбутися у жовтні 1972 р., остаточне компонування програми конгресу. Вчений із приємністю відзначає, що наукові теми, пов'язані з історією слов'янських народів СРСР, їхніми мовами, літературою, культурою та фольклором, широко представлені в доповідях учених багатьох країн світу, що братимуть участь у конгресі.

У цьому ж документі є коротка інформація про проект ЮНЕСКО «Вивчення слов'янських культур», реалізація якого запланована на 1971–1975 рр. [7, арк. 7]. Зокрема, зазначено, що координаційну роль у рамках проекту виконуватимуть спеціальні комісії ЮНЕСКО при урядах СРСР та УРСР, а безпосередніми виконавцями будуть профільні науково-дослідні установи та вищі навчальні заклади. Вчений відзначає, що в низці країн – Радянському Союзу, і зокрема в Україні, Польщі, Болгарії, Чехословаччині, Югославії та інших вже розгортається виконання заходів у рамках програми.

Іншими документами, що дають більш докладну інформацію про Паризький пленум МКС, є стаття та звіт І. К. Білодіда про участь у його роботі [8]. З них дізнаємося, що пленум проходив 6–11 вересня в Інституті слов'язнознавства університету Сорбонна. На ньому були присутні представники 33 країн світу. Відкривав пленум голова МКС академік Польської академії наук Вітольд Дорошевський. На пленарному засіданні 6 вересня 1971 р., на правах господарів, до учасників пленуму звернулися з привітальним словом директор Інституту слов'язнознавства професор Роже Патраль та голова Французького комітету славистів, керівник

Слов'язознавчого відділу університету професор Анрі Гранжар. Оскільки головна увага пленуму зосереджувалася на накресленні плану дій щодо організації і проведення VII Міжнародного конгресу славистів, то й доповіді виступаючих були присвячені переважно організаційним питанням. Зокрема, доповідь В. Дорошевського торкалася питань наукового обсягу слов'язознавчих проблем, окресленого поданими на розгляд учасників пленуму доповідями, розширення напрямів досліджень зі славістики, загальної наукової і суспільної концепції наступного конгресу. Мечислав Шимчак – учений секретар МКС – у своїй доповіді зосередився на кількості запропонованих на розгляд у секційних засіданнях конгресу доповідей і оприлюднив пропозиції польської групи МКС щодо організації роботи конгресу в Варшаві, кількості делегатів та гостей цього широкого наукового заходу з кожної з країн-учасниць. Інші три дні пленуму були присвячені докладному розгляду на секціях і комісіях МКС поданих доповідей. На їхніх засіданнях були вироблені основні вимоги до доповідей, уточнені окремі термінологічні моменти і фахові формулювання та характер деяких тем, запропонованих національними комітетами.

Зупинимося окремо на згаданому в статті факті про те, що в кінці роботи пленуму МКС його учасників було прийнято в мерії Парижа. Серед фотодокументів І. К. Білодіда, які відклалися в його особовому архівному фонді, є фотознімок цього прийому [9, арк. 11]. Також учений відвідав Національну бібліотеку Франції, до фондів якої від імені Президії АН УРСР передав примірник перевиданої Інститутом мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР «Слов'янської граматики» І. Ужевича. Оригінал цієї книги, створений автором понад 300 років тому, зберігається саме в згаданій бібліотеці Парижа і був люб'язно наданий українським науковцям у 1962 р. для перевидання [10]. Ще один примірник цього видання вчений подарував бібліотеці Сорбонни.

Ще декілька документів із фонду І. К. Білодіда засвідчують участь ученого в міжнародних славистичних форумах, дають чимало інформації про те, як вони відбувалися, та характеризують організацію славистичного руху в світі в цілому. Так, роботу Віденського пленуму МКС ілюструють звіт і текст виступу на телебаченні [11]. Звіт складений у формі тез і лаконічно інформує про мету пленуму, участь членів делегації Радянського славистичного комітету в обговоренні розділів програми майбутнього з'їзду славистів й виступи самого вченого під час обговорення. Ширші відомості отримуємо із тексту виступу І. К. Білодіда. Його вступна частина присвячена загальній інформації про славистичний рух і структуру об'єднань славистів того часу. В ній згадується, що на час проведення пленуму (вересень 1965 р.) в роботі МКС беруть участь слависти з

Європи, Австралії, Азії, Америки, навіть Африки – фактично з усіх континентів світу. Однак вчений зазначає, що національні славістичні комітети утворено лише в Європі та Америці; інші континенти на славістичних форумах представляють окремі вчені, бо організаційних об'єднань у вигляді комітетів там немає. Міжнародні конгреси або з'їзди славістів усього світу відбуваються один раз на 4–5 років, і всі їхня діяльність спрямована на ширше і глибше вивчення проблем славістики, піднесення престижу слов'янства, зміцнення наукових і культурних зв'язків між народами.

Говорячи про принципи головування в МКС (головою комітету обирається представник тієї країни, що має проводити черговий всесвітній конгрес славістів), І. К. Білодід наводить дані про IV–VI з'їзди славістів, два з яких відбувалися у 1958 і 1963 рр. у Москві (СРСР) та Софії (НРБ) і, відповідно, головами МКС у цей час були академік АН СРСР В. В. Виноградов та академік Болгарської академії наук В. Георгієв, а третій мав відбутися у 1968 р. у Празі (ЧССР), і тому на час проведення пленуму головував у МКС академік Чеської академії наук Б. Гавранек.

Перш ніж перейти до характеристики роботи самого пленуму, вчений описує представницький склад учасників. Так, СРСР представляли мовознавці та літературознавці з АН СРСР В. В. Виноградов, Б. І. Борковський, Д. Ф. Марков, О. С. М'ясников, А. М. Робінсон та академік АН УРСР І. К. Білодід. Зауважимо, що серед членів делегації немає жодного науковця з академії наук інших союзних республік. Деякі подальші зауваги вченого дозволяють стверджувати, що він був присутній на цьому заході саме як представник Українського комітету славістів. Від Чехословаччини на пленумі були Ю. Доланський, який виконував обов'язки голови делегації і представляв відсутнього через хворобу Б. Гавранека, К. Горалек; від Польщі – В. Дорошевський, Ю. Крижановський, П. Зволіньський; від Болгарії – В. Георгієв, Р. Дінеков, С. Стойков; від Югославії – Й. Бадалич, В. Конеський, Б. Крет, Р. Лалич; від Франції – А. Мазон, Р. Герле; від Великобританії – Р. Оті; від США – В. Еджертон, Р. Якобсон, Д. Уорт; від ФРН – Е. Кошмідер, М. Браун; від НДР – Г. Більфельдт, П. Новотний, Г. Онгер; від Норвегії – Х. Стенг; від Румунії – Е. Петрович; від Італії – Р. Піккіо і Л. Пачині; від Австрії – Р. Ягодич, Й. Гамм, Г. Вітженс. З огляду на зазначення в деяких місцях тексту скорочення «та ін.» можемо стверджувати, що чисельна присутність делегатів від згаданих у переліку країн була дещо, а може й значно більшою. Також були представники від славістів Фінляндії, Данії, Швеції. Дистанційно у форумі брали участь представники Бразилії та Ізраїлю, від яких на засіданні пленуму були заслухані листи-повідомлення.

Протягом шести днів роботи пленуму (21–25 вересня) на пленарних і секційних засіданнях було заслухано та обговорено доповіді В. Ге-

оргієва про підсумки V Софійського з'їзду славістів, Ю. Доланського про концепцію VI Празького з'їзду, генерального секретаря МКС С. Вольмана про роботу комісій МКС і секцій, виділених для підготовки пропозицій щодо тематики цього з'їзду. Найважливішим результатом роботи пленуму, за визначенням І. К. Білодіда, було створення погодженої і одностайно прийнятої програми майбутнього заходу. Вона включала п'ять розділів: мовознавство, літературознавство, літературно-лінгвістичні проблеми, слов'янська народна словесність та загальнослов'янські історичні проблеми. Кожен із цих розділів охоплював 5–6 проблем, які мали в подальшому розроблятися в окремих темах. До червня 1966 р. національні славістичні комітети мали визначитися з темами і доповідачами. Загалом було прийнято рішення про те, що загальна кількість доповідей на з'їзді не повинна перевищувати 200–300. Таке рішення було ухвалене за підсумками попереднього форуму, де було представлено понад 500 доповідей, і, за визначенням ученого, це дуже розпоршувало увагу, заважало сконцентруватися на найголовніших проблемах славістики. Також на пленумі відбулися довибори членів до складу МКС. Від Польщі замість померлого академіка Т. Лера-Сплавінського був обраний академік Ю. Крижановський, від України – І. К. Білодід, який замінив померлого академіка М. Т. Рильського; від Угорщини – професор П. Кіраї, якого було обрано замість померлого академіка І. Кнежі.

На цьому інформація про роботу пленуму вичерпується. Однак привертає увагу повідомлення про відвідання І. К. Білодідом Віденського університету, де він мав бесіду з ректором університету та завідувачем кафедри слов'янських літератур. Учений відзначає, що в університеті активно розробляються питання франкознавства (І. Франко навчався в цьому університеті), читається курс української мови і літератури; славістичний напрям досліджень координується Інститутом слов'янознавства.

Ще один документ – про роботу VI Міжнародного з'їзду славістів 1968 р., що проходив у Празі. Він складений у формі розширеного звіту, який, з огляду на деякі особливості тексту, очевидно, готувався до публікації [12, арк. 1–20]. Інтерес викликають наведені вченим статистичні дані щодо представництва від окремих країн. І. К. Білодід зазначає, що серед делегацій із 27 країн світу кількісно найбільшою на з'їзді була делегація з Чехословаччини, яка складалася із 616 науковців. Значно менші делегації представляли Болгарію (173 особи), Радянський Союз (162 особи), Югославію (142 особи), США (113 осіб), Польщу (89 осіб), ФРН (89 осіб), Румунію (83 особи), НДР (69 осіб), Угорщину (47 осіб), Великобританію (40 осіб), Францію (34 особи), Данію (30 осіб), Канаду (245 осіб), Швецію (22 особи), Австрію (17 осіб), Італію (16 осіб), Норвегію (12 осіб), Бельгію (10 осіб).

Для вивчення такого аспекту, як розвиток українського сектору досліджень у світовій славистиці, ваги набуває наведений І. К. Білодідом перелік доповідей зарубіжних учених, присвячених взаємозв'язкам української літератури з іншими літературами. Серед них М. Мольнар – літературознавець з Чехословаччини з доповіддю «До проблеми словацько-українських літературних зв'язків», славіст з Угорщини В. Шер з доповіддю «Шевченко і його угорські перекладачі», науковці Е. Райсснер та П. Кірхнер з НДР з доповідями «Про драму Лесі Українки “В пущі”» та «Про українське бароко».

Багато уваги в документі приділено і діяльності вітчизняних славістів. Повідомляючи про роботу науковців делегації СРСР, учений озвучує цікавий факт про те, що з майже 100 виголошених членами делегації доповідей на долю науковців України припадало понад 20. Безпосередньо згадуються доповіді літературознавців Є. П. Кирилюка «Український реалізм і літератури слов'янських народів у XIX ст.», Н. Є. Крутікової і Д. В. Чалого «Форми реалізму в східнослов'янських літературах другої половини XIX – початку XX століття», С. Русакієва та Є. С. Шаблювського «Становлення і розвиток соціалістичного реалізму в національних літературах»; Л. М. Новиченка – «Проблема стильової диференціації в сучасних східнослов'янських літературах», Ю. Л. Булаховської, І. Ю. Журавської та В. О. Захаржевської «Багатство і різноманітність форм літературних взаємин у сучасній слов'янській поезії», Г. Д. Вервеса «Про традиційне і новаторське в слов'янській поезії XX ст.».

Українське мовознавство на з'їзді представляли своїми доповідями С. О. Висоцький – «Давньоруські написи Софії Київської XI–XIV ст.», Л. Л. Гумецька – «Питання стандартизації слов'янських писемно-літературних мов стародавньої доби», І. К. Білодід – «Контакти української мови з іншими слов'янськими і уніфікація її усної літературної форми», В. Т. Коломієць – «Спільні тенденції розвитку лексики слов'янських мов у післявоєнний період», В. М. Русанівський – «Порівняльно-типологічна характеристика дієслівного стану в сучасних слов'янських літературних мовах», К. К. Цілуйко – «Засади створення національного атласу гідронімії».

Двома доповідями презентовано роботу українських фольклористів: С. Й. Грици та О. І. Дея «Принципи класифікації і наукового видання української словесно-музичної народної творчості на сучасному етапі» та М. М. Гайдая, В. М. Скрипки, Н. С. Шумади, В. А. Юзвенко «Історико-типологічні та генетичні зв'язки в епічній пісенній творчості слов'ян (XVII–XIX ст.)».

Але більшу вагу для розкриття процесів розвитку слов'янознавства в Україні має стислий фаховий аналіз діяльності науковців у цій царині.

Так, роботу українських славістів-літературознавців скеровували фахівці відділу слов'янських літератур Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, очолюваного Г. Д. Вервесом. Вони розробляли проблеми національних традицій, новаторства і взаємодії слов'янських літератур другої половини XIX–XX ст., зосереджуючись на вузлових питаннях, таких як: вплив революційних подій на літературний процес західних і південних слов'ян; зародження і розвиток літератури соціалістичного реалізму – єдиного правильного і можливого на той час шляху для розвитку літератури в СРСР, а особливо національної; теорія і практика міжслов'янських літературних зв'язків; доля критичного реалізму в сучасних літературах країн соціалістичної співдружності. Було розпочате вивчення авангардистських течій у літературах західних і південних слов'янських країн. Учений відзначає, що протягом 1960-х років значно розширилися дослідження в галузі вивчення контактів та взаємодії між літературами різних країн, підвищився їх теоретичний і методологічний рівень.

Центром наукової роботи з слов'янського мовознавства був відділ загального і слов'янського мовознавства академічного Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні, керований О. С. Мельничуком. У цій царині дослідження зосереджувалися на питаннях структури слов'янських мов, їх розвитку, лексичного складу. Важливе місце займали дослідження і популяризація наукової спадщини видатних українських славістів. Українські фольклористи зосередили свою роботу на дослідженні закономірностей розвитку народної творчості в сучасну описуваному періоду епохи, вивченні міжслов'янських фольклорних зв'язків. Окремо в роботі цих науковців І. К. Білодід відзначає великі зусилля, спрямовані на створення 50-томної науково-популярної серії «Українська народна творчість».

У галузі історії слов'ян роль координатора досліджень виконував відділ історії зарубіжних соціалістичних країн Інституту історії АН УРСР, який очолювала І. М. Мельникова. Розроблялися питання післявоєнної історії слов'янських народів, соціально-економічні перетворення в країнах соціалістичного табору, взаємозв'язки слов'янських народів з неслов'янськими, трудова міграція слов'ян до країн Американського континенту. Характеризуючи роботу українських істориків, І. К. Білодід відзначає велику кількість спільних наукових проєктів і видань з науковцями інших країн. Зауважує він і іншу особливість: беручи участь у республіканських та всесоюзних наукових зібраннях славістів різного рівня, українські історики неவிправдано мало виступають на міжнародних форумах.

Відзначає вчений і активну участь у славістичних дослідженнях представників Київського, Львівського, Одеського, Донецького та Ужгородського державних університетів. У галузі мовознавства вони досліджували

такі питання, як стилістичне використання лексичних паралелей у слов'янських мовах, граматична будова та історія граматики низки західнослов'янських мов, порівняльно-історичний аналіз словотвору слов'янських мов, вивчення сучасних процесів розвитку західнослов'янських мов, українсько-західнослов'янських мовних стосунків та інші. В галузі літератури вивчали питання поезики українських епічних творів, балад і билин у порівнянні з іншими слов'янськими, досліджували фольклор національних меншин окремих регіонів України, зв'язки між фольклором різних слов'янських країн, у тому числі захоплювався значний сегмент перекладів.

Серед іншої групи документів – приватного листування вченого – є окремі листи від фахівців-славістів, які також містять інформацію переважно щодо вирішення внутрішніх питань організації славістичних досліджень у наукових установах Радянського Союзу або лобіювання інтересів вітчизняних славістів на міжнародному рівні [13, 14, 15, 16, 17, 18, 19]. Низка наукових праць ученого як об'єкт дослідження становитиме інтерес для мовознавців-славістів [20, 21, 22, 23].

За результатами огляду джерел з історії славістики в складі особового архівного фонду академіка НАН України І. К. Білодіда можемо стверджувати, що вони містять різноманітну інформацію щодо організації славістичних досліджень в Україні, їхньої тематики та поширення упродовж майже двох десятиліть, досить повно розкривають участь українських славістів у міжнародних славістичних форумах. Відповідно, ці документи можуть бути використані як повноцінне джерело інформації при відтворенні етапів розвитку славістичних досліджень в Україні.

Список використаних джерел

1. Онищенко О. С., Шевченко Л. І. Славістика в сучасному світі : післямова до XIV Міжнародного конгресу славістів // Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика. – 2008. – Вип. 17. – С. 8–16.
2. Лукінова Т. Б., Півторак Г. П. Славістичні студії // Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України – 75, 1930–2005 : матеріали до історії. – К. : Дніпро, 2005. – С. 72–112.
3. Булаховська Ю. Славістика і балканістика // Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України. 1926–2001 : сторінки історії, 75 / відп. ред. В. Г. Складенко. – К. : Наук. думка, 2003. – С. 375–390.
4. Захаржевська В. О. До VI Міжнародного з'їзду славістів (Підготовка славістів УРСР) // Український історичний журнал. – 1966. – № 2. – С. 153–154.
5. Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – ІА НБУВ), ф. 39, 1 опис, 223 од. зб. за 1906–1981 рр.
6. ІА НБУВ, ф. 39, оп. 1, спр. 160, 6 арк.
7. Там само, спр. 169, 9 арк.

8. Там само, спр. 168, 9 арк.
9. Там само, спр. 132, 14 арк.
10. Білодід І. К., Кудрицький Є. М. Іван Ужєвич і його граматики // Граматика слов'янська І. Ужєвича. – К. : Наук. думка, 1970. – С. VII–XXXVI.
11. ІА НБУВ, ф. 39, оп. 1, спр. 166, 10 арк.
12. Там само, спр. 167, 25 арк.
13. Там само, спр. 187, 2 арк.
14. Там само, спр. 189, 2 арк.
15. Там само, спр. 195, 4 арк.
16. Там само, спр. 205, 4 арк.
17. Там само, спр. 208, 2 арк.
18. Там само, спр. 216, 3 арк.
19. Там само, спр. 218, 2 арк.
20. Там само, спр. 19, 35 арк.
21. Там само, спр. 21, 16 арк.
22. Там само, спр. 26, 50 арк.
23. Там само, спр. 35, 48 арк.

References

1. Onyshchenko, O. S., Shevchenko, L. I. (2008). Slavistyka v suchasnomu sviti: pisliamova do XIV Mizhnarodnoho konhresu slavistiv [Slavic studies in the modern world: an afterword to the 14th international Slavic congress]. In *Aktualni problemy ukraïnskoi linhvistyky: teoriia i praktyka* [Current issues of Ukrainian linguistics: theory and practice], Is. 17, pp. 8–16. [In Ukrainian].
2. Lukinova, T. B., Pivtorak, H. P. (2005). Slavistychni studii [Slavic studies]. In V. H. Skliarenko (Ed.), *Instytut movoznavstva imeni O. O. Potebnia NAN Ukrainy – 75, 1930–2005: materialy do istorii* [O. O. Potebnia Institute of Linguistics, The National Academy of Sciences of Ukraine – 75, 1930–2005: materials on the history] (pp. 72–112). Kyiv: Dnipro. [In Ukrainian].
3. Bulakhovska, Yu. (2003). Slavistyka i balkanistyka [Slavic and Balkan studies]. In O. V. Mishanych (Ed.), *Instytut literatury imeni T. H. Shevchenka NAN Ukrainy. 1926–2001: storinky istorii, 75* [Taras Shevchenko Institute of Literature, The National Academy of Sciences of Ukraine. 1926–2001: pages of the history, 75] (pp. 375–390). Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].
4. Zakhazhevska, V. O. (1966). Do VI Mizhnarodnoho zizdu slavistiv (Pidhotovka slavistiv URSR) [On the 6th International Slavic Congress (Preparation of the Slavic studies experts of the Ukrainian SSR)]. In *Ukraïnskyi istorychnyi zhurnal* [Ukrainian historical journal], No. 2, pp. 153–154. [In Ukrainian].
5. Fond 39, Inventory 1. (1906–1981). The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
6. Fond 39, Inventory 1, Unit 160. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
7. Fond 39, Inventory 1, Unit 169. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].

8. Fond 39, Inventory 1, Unit 168. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
9. Fond 39, Inventory 1, Unit 132. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
10. Bilodid, I. K., Kudrytskyi, Ye. M. (1970). Ivan Uzhevych i yoho hramatyka [Ivan Uzhevych and his grammar]. In *Hramatyka slovianska I. Uzhevycha* [Slavic grammar of I. Uzhevych] (pp. VII–XXVI). Kyiv: Naukova dumka. [In Ukrainian].
11. Fond 39, Inventory 1, Unit 166. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
12. Fond 39, Inventory 1, Unit 167. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
13. Fond 39, Inventory 1, Unit 187. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
14. Fond 39, Inventory 1, Unit 189. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
15. Fond 39, Inventory 1, Unit 195. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
16. Fond 39, Inventory 1, Unit 205. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
17. Fond 39, Inventory 1, Unit 208. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
18. Fond 39, Inventory 1, Unit 216. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
19. Fond 39, Inventory 1, Unit 218. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
20. Fond 39, Inventory 1, Unit 19. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
21. Fond 39, Inventory 1, Unit 21. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
22. Fond 39, Inventory 1, Unit 26. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
23. Fond 39, Inventory 1, Unit 35. The Institute of Archival Studies of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine. [In Ukrainian].

Starovoit Svitlana Volodymyrivna

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Sources on the history of Slavic Studies in a personal fond of the NAS of Ukraine academician I. K. Bilodid.

The article covers the contents of the documents from a personal fond of an academician of the NAS of Ukraine I. K. Bilodid. Brief biographical data on the fond creator as a linguist and science organizer in Ukraine is presented. The range of documents which can provide a source base for research into the history of Slavic Studies is determined, their information value is analyzed, and attempt is made to define the scholar's contribution to the development of Slavic Studies in Ukraine. The author has defined

that some of the documents contain various data covering the organization of Slavic research in Ukraine, its directions, and the information on Ukrainian Slavists' participation in international Slavic forums. In particular, surnames and topics of speeches of Ukrainian scientists are indicated. It is proved that the documents provide a comprehensive information source for establishing the stages of Slavic Studies' development in Ukraine.

Key words: I. K. Bilodid, Slavic Studies, personal archive, National Academy of Sciences of Ukraine.

Старовойт Светлана Владимировна

Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Источники по истории славистики в личном фонде академика НАН Украины И. К. Белодеда.

В статье рассмотрен состав документов личного архива академика НАН Украины И. К. Белодеда. Представлены краткие биографические сведения о фондообразователе как об ученом-языковеде и организаторе науки в Украине. Определен круг документов, которые могут быть использованы как источники для исследований в области истории славистики, проведен анализ степени их информативности и сделана попытка определить вклад ученого в развитие славистических исследований в Украине. Установлено, что часть документов содержит разнообразную информацию по вопросам организации этих исследований в Украине, их направлений, а также об участии украинских славистов в международных славистических форумах, в частности указываются фамилии и темы докладов украинских ученых. Доказано, что эти документы являются полноценным достоверным источником информации для реконструкции этапов развития славистики в Украине.

Ключевые слова: И. К. Белодед, славистика, личный архив, НАН Украины.